

Một số lưu ý khi tạo lập chỉ số Phân loại DDC14 với việc sử dụng

bảng phụ 1 : Tiêu phân mục chung

Sau 1 năm triển khai việc ứng dụng DDC trong công tác phân loại tài liệu tại hệ thống thư viện công cộng (chúng tôi nhận thấy tại nhiều địa phương vẫn còn những vướng mắc khi sử dụng Khung phân loại mới này. Để giúp cho việc ứng dụng Khung Phân loại DDC14 được thuận tiện, dễ dàng hơn, trong bài viết này chúng tôi sẽ tập hợp những điểm cơ bản về lập chỉ số Phân loại khi sử dụng Bảng phụ 1 (Bảng tiêu phân mục chung) và hi vọng bài viết này sẽ giúp ích cho các cá nhân công tác biên mục tại các cơ quan thông tin – thư viện trong cả nước.

Đặc điểm của bảng phụ 1:

Trong DDC14 có 4 bảng phụ dùng để kết hợp với ký hiệu từ bảng chính, tạo lập ký hiệu phân loại cho một tài liệu phụ 1 được gọi là bảng tiêu phân mục chung, nhằm phản ánh những khía cạnh đặc trưng của tài liệu, bao gồm:

+ **Thể hiện hình thức vật lý của tài liệu:** (Từ điển, ấn phẩm định kỳ, chỉ dẫn thư mục...); Hoặc một khía cạnh đề tài của **nội dung** (như: Triết học, Lịch sử, Nghiên cứu...).

+ Tiêu phân mục chung (B1) thường không được liệt kê trong bảng chính. Hoặc có thể được liệt kê trong bảng chính khi cần đặc biệt, nếu cần mở rộng đề tài liên quan, hay khi yêu cầu phải có ghi chú.

+ Tiêu phân mục chung (B1) có thể thêm vào bất cứ phần nào trong bảng chính, (trừ phi có chỉ dẫn cụ thể không được). Không có chỉ dẫn nào không cho phép sử dụng Tiêu phân mục chung cả. Cần lưu ý trong khi áp dụng tiêu phân mục chung sử dụng số 0, nếu cần sử dụng nhiều số 0 thì số lượng các chữ số 0 bao giờ cũng được hướng dẫn cụ thể trong bảng chính.

Ví dụ:

300	Khoa học xã hội
.3-9	<i>Tiêu phân mục chung</i>
320	Khoa học chính trị (Chính trị và chính quyền)
.02-08	<i>Tiêu phân mục chung</i>
321	Hệ thống chính quyền và nhà nước
.001-009	<i>Tiêu phân mục chung</i>

Khi sử dụng tiêu phân mục chung với các chỉ số phân loại được tạo lập thêm từ bảng 2-4 hoặc các phần khác của bộ thì phải kiểm tra thêm từ các bảng 2-4 hoặc các phần khác trong bảng chính (Chú ý tìm chỉ dẫn riêng về số lượng số 0 trong bảng chính)

+ Không thêm nhiều tiêu phân mục chung vào một chỉ số phân loại trừ phi có chỉ dẫn cụ thể.

+ Chú ý tiêu phân mục chung được áp dụng cho **toàn bộ chỉ số phân loại** chứ không phải chỉ cho một phần của chỉ số đó số từ B1 sẽ được thêm vào cho các tác phẩm bao quát hoặc bao quát gần như toàn bộ chủ đề của chỉ số phân loại cho một vì vậy mỗi ký hiệu phân loại của tài liệu chỉ được thêm 1 tiêu phân mục chung (trừ trường hợp đặc biệt có chỉ dẫn cụ thể khác).

+ Ghi chú tiêu phân mục chung được thêm vào còn chỉ rõ có thể thêm tiêu phân mục chung cho những đề tài nào trong một đa thuật ngữ.

Ví dụ:

141 Chủ nghĩa duy tâm và các hệ thống và học thuyết liên quan

Tiêu phân mục chung được thêm vào cho chung Chủ nghĩa duy tâm và Hệ thống và học thuyết liên quan cho riêng Chủ nghĩa duy tâm

639.2 Đánh bắt cá, săn cá voi, săn hải cẩu thương mại.

Tiêu phân mục chung được thêm vào chung cho Đánh bắt cá, săn cá voi, săn hải cẩu thương mại, c Đánh bắt cá thương mại.

738.6 Gạch và ngôi trang trí

Tiêu phân mục chung được thêm vào cho một hoặc cả hai đề tài có trong đề mục

Phương pháp tạo lập cơ bản:

Bảng 1: Tiêu phân mục chung là bảng **Được áp dụng cho tất cả các phân lớp của khung DDC (từ 000-999)**, thể hóa chính xác hơn **loại hình** của tài liệu được phân loại, ví dụ: từ điển, ấn phẩm nhiều kỳ, v.v., hoặc để thể hiện **cách hay quan điểm** của chủ đề trong tài liệu, ví dụ: triết học, nghiên cứu, giáo dục, hoặc lịch sử.

Các chỉ số được quy định trong bảng 1 bao gồm:

-01	Triết học và lý thuyết
-02	Tài liệu hỗn hợp
-03	Từ điển, bách khoa thư, sách tra cứu
-04	Đề tài đặc biệt
-05	Xuất bản phẩm nhiều kỳ

- 06 Các tổ chức và quản lý
- 07 Giáo dục, nghiên cứu, các đề tài liên quan
- 08 Lịch sử và mô tả liên quan đến các loại người
- 09 Lịch sử, địa lý, con người

* Các chỉ số từ Tiêu phân mục chung có thể được ghép thêm vào bất kỳ chỉ số nào trong Bảng chính (trừ khi trong Bảng chỉ dẫn khác). Đồng thời, các tiêu phân mục chung còn có thể được thêm cho bất kỳ đề tài nào trong ghi chú “ Xếp vào bảng chính. Đây là Bảng duy nhất có thể được ghép thêm mà không cần chỉ dẫn rõ ràng hoặc hàm ý, tuy nhiên trước khi l cần phải tìm xem có chỉ dẫn không để biết chắc bạn có thể sử dụng.

* Chỉ dẫn sử dụng Tiêu phân mục chung được cung cấp trong Bảng chính theo một số cách. Hãy tìm bất kỳ chỉ dẫn nào sa

1. *Chỉ dẫn sử dụng Tiêu phân mục chung được đưa ra trong Bảng chính*

Ví dụ: **300 Khoa học xã hội**

300.1-9 : *Tiêu phân mục chung*

600 Công nghệ (Khoa học ứng dụng)

601-609 : *Tiêu phân mục chung*

610 – Y học và sức khoẻ

610.1-9 : *Tiêu phân mục chung*

2. *Một hoặc nhiều chỉ số là Tiêu phân mục chung được cung cấp ngay trong Bảng chính.*

Ví dụ: **301 Xã hội học và nhân loại học**

301.01 Triết học và lý thuyết

302 Tương tác xã hội

302.01 Triết học và lý thuyết

302.07 Giáo dục, nghiên cứu, các chủ đề liên quan

1. **578 Lịch sử tự nhiên của sinh vật và các chủ đề liên quan**

578.01 Triết học và lý thuyết

578.02 Tài liệu hỗn hợp

578.07 Giáo dục, nghiên cứu, các đề tài liên quan

578.09 Lịch sử, địa lý, con người

3. *Một dãy chỉ số được dành cho Tiêu phân mục chung, thường có nhiều số 0.*

Ví dụ: **220 Kinh Thánh**

220.01-.09 Tiêu phân mục chung

371.1 Giáo viên và giảng dạy, các hoạt động liên quan

371.1001-1009 Tiêu phân mục chung

1. **612 Sinh lý học người**

.001-.009 Tiêu phân mục chung

...

4. *Tiêu phân mục chung là một phần tích hợp của chỉ số đã được thiết lập sẵn trong các lớp ở bảng chính: ví dụ 600s*

500 Khoa học tự nhiên và toán học

501 Triết học và lý thuyết

502 Tài liệu hỗn hợp

503 Từ điển, bách khoa thư, sách tra cứu

....

600 Công nghệ (Khoa học ứng dụng)

601 Triết học và lý thuyết

602 Tài liệu hỗn hợp

603 Từ điển, bách khoa thư, sách tra cứu...

...

606 Các tổ chức

607 Giáo dục, nghiên cứu, các đề tài liên quan...

5. *Chỉ dẫn về cách sử dụng Tiêu phân mục chung được cung cấp trong một ghi chú ở Bảng chính*

Ví dụ : **123 Thuyết quyết định và thuyết vô định**

Tiêu phân mục chung được thêm vào cho một hoặc cả hai đề tài có trong đề mục

630 Nông nghiệp và các công nghệ liên quan...

Tiểu phân mục chung được thêm vào cho chung nông nghiệp và các công nghệ liên quan, cho riêng nông nghiệp

1. 578 Lịch sử tự nhiên của sinh vật và các chủ đề liên quan

Tiểu phân mục chung được thêm vào cho chung lịch sử tự nhiên của sinh vật và các chủ đề liên quan, cho riêng lịch sử tự nhiên của sinh vật.

* Một số ví dụ cụ thể:

Ví dụ 1: **Bách khoa thư về mèò 636.8003**

636.8 Mèò (Bảng CM)

636.8 Mèò (Bảng chính)

636.8001-.8009 Tiểu phân mục chung

-03 Từ điển, bách khoa thư, sách tra cứu (Bảng 1)

Ví dụ 2: **Sách bài tập về sinh lý học động vật 571.1076**

571.1 Sinh lý học động vật (Bảng CM)

571.1 Động vật (Bảng chính)

Xếp vào đây sinh lý học so sánh

571 Tiểu phân mục chung được thêm vào cho Sinh lý học và các chủ đề liên quan

-076 Ôn tập và bài tập (Bảng 1)

Bao gồm cả sách bài tập

Ví dụ 3: **Huấn luyện túc cầu Canada 796.33507**

796.335 Túc cầu Canada (Bảng CM)

796.335 Túc cầu Canada (Bảng chính)

796.33501-.33509 Tiểu phân mục chung

Ký hiệu từ **Bảng 1** như được thay đổi dưới 796.33202-796.33207, ví dụ: **huấn luyện 796.33507**

Ví dụ 4: **Tạp chí triết học Thiên chúa giáo sơ khai 189.05**

190 Triết học Thiên chúa giáo (Bảng Chỉ mục)

190 Triết học phương Tây hiện đại và triết học khác không phải phương Đông (Bảng chính)

Xếp vào đây tác phẩm tổng hợp về triết học Thiên chúa giáo...

Về... triết học Thiên chúa giáo sơ khai và trung cổ... xem 189 (bảng chính)

189 Triết học phương Tây trung cổ

Xếp vào đây triết học Thiên chúa giáo sơ khai

-05 Xuất bản phẩm nhiều kỳ (Bảng 1)

Ví dụ 5: **Lịch sử kỹ thuật hàng không vũ trụ 629.130.9**

629.1 Kỹ thuật hàng không vũ trụ (Bảng CM)

629.1.3 Hàng không học (bảng chính)

.130.9 Lịch sử, địa lý, con người liên quan tới bay

Ví dụ 6: **Nghề đóng sách 686.30023**

686.3 Đóng sách (Bảng CM)

686.3 Đóng sách (Bảng chính)

.3001-.3009 Tiểu phân mục chung

-023 Chủ đề là nghề nghiệp, công việc... (B1)

Ví dụ 7: **Giáo hội thiên chúa giáo về triết học 262.001**

260. Giáo hội thiên chúa giáo (Bảng chỉ mục)

262. Giáo hội học (Bảng chính)

.001 triết học và lý thuyết

(Bao gồm cả đổi mới giáo hội, thuyết giáo hội toàn thế giới)

Ví dụ 8: **Tiêu chuẩn ngành về Phương tiện giao thông đường sắt - Toa xe khách - Yêu cầu kỹ thuật khi sản xuất, mới 625.202**

625.2 Toa xe (bảng chỉ mục)

625.2 Đầu máy và toa xe (bảng chính)

625.202 Tài liệu tổng hợp

-02 Tiêu chuẩn (Bảng 1)

Ngoài việc nắm được những nguyên tắc chính, khi cộng trợ ký hiệu từ B1 vào chỉ số Phân loại phải xem xét trường hợp ký hiệu phân loại chính đã đầy đủ ý nghĩa, trợ ký hiệu tiêu chuẩn thêm vào sẽ trở nên dư thừa (Ví dụ: 973 - Lịch Kỳ; 9597 - Lịch sử Việt Nam; 184 - Triết học Platon... không cần cộng thêm -09 (B1) nữa... Hay tiểu phân mục chi không thêm vào các đề tài đã được nêu ra trong ghi chú **Bao gồm cả** (Ví dụ: tại mục 388 – Giao thông vận tải mặt đất

được thêm tiểu phân mục chung cho các đề tài vận tải công cộng, dịch vụ hành khách và hàng hoá... nữa vì các đề tài đã được nêu ra trong chú thích bao gồm cả rồi).

Tóm lại: những điểm cơ bản mà chúng tôi nêu ra ở trên nhằm giúp cho người làm công tác phân loại dễ dàng và nguyên tắc tạo lập chỉ số phân loại khi cần sử dụng bảng Tiểu phân mục chung. Khi phân loại, người cán bộ thư viện cần kỹ các chỉ dẫn, ghi chú dưới các chỉ số về môn loại để tạo lập cho tài liệu một chỉ số phân loại chính xác nhất.

Tài liệu tham khảo

1. **Khung phân loại thập phân DEWEY rút gọn (ấn bản 14)**. – H.: TVQG, 2006. – 1076 tr.
2. **Tài liệu tập huấn Khung phân loại DDC (ấn bản rút gọn 14)**. – H.: TVQG, 2006. – 73 tr.
3. *Vũ Dương Thuý Ngà. Phân loại tài liệu (Giáo trình đại học)*. – H.: Văn hoá Thông tin, 2005. – 238 tr.
4. *Ngô Ngọc Chi. Phân loại tài liệu: Giáo trình giảng dạy*. – Tp. Hồ Chí Minh: Trường đại học Khoa học xã hội và N 1996. – 248tr.

Nguyễn Ngọc Bích (TVQG)

(Nguồn: Tạp chí Thư viện Việt Nam)